

Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία

03 / 18

24 Οκτωβρίου 2018

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Επισκόπηση Τριμηνιαίας

Διεθνές περιβάλλον: μεγέθυνση χωρίς περαιτέρω επιτάχυνση

- **Παγκόσμια ανάπτυξη 3,6%** το β' τρίμ. 2018, προσδοκία για διατήρηση **ετήσιου ρυθμού στο 3,7%** το 2018 και 2019, χαμηλότερου του αρχικά αναμενόμενου
 - **Θετική επίδραση** από μεγέθυνση ΗΠΑ και υψηλή παγκόσμια ρευστότητα
 - **Αρνητική επίδραση** από κλιμάκωση εμπορικού προστατευτισμού, αστάθεια σε αναδυόμενες αγορές (Αργεντινή, Τουρκία)
- **Επιβράδυνση ανάπτυξης στην Ευρωζώνη σε 2,2%** το β' τρίμ. 2018, από 2,3% το α' τρίμ. και 2,5% πριν ένα χρόνο
 - **Θετική επίδραση** από ιστορικά υψηλή ρευστότητα, ανεργία σε χαμηλό δεκαετίας
 - **Αρνητική επίδραση** από επιδείνωση προσδοκιών, επιβράδυνση εξαγωγών
 - Εκτιμήσεις για ανάπτυξη 2,0% το 2018 και 1,8% το 2019

Διεθνές περιβάλλον: κίνδυνοι ανάσχεσης δυναμικής

Παγκοσμίως

- Εμπορικός προστατευτισμός: κλιμάκωση από ΗΠΑ και Κίνα
- Προσδοκία ανόδου αμερικανικών επιτοκίων: πληθωριστικές πιέσεις και κεφαλαιακές εκροές σε αναδυόμενες οικονομίες, αλλά και στην Ευρωζώνη
- Προ-κυκλική δημοσιονομική πολιτική οδηγεί σε παραγωγικό κενό σε ανεπτυγμένες (ΗΠΑ, Ιταλία, Ισπανία) και αναπτυσσόμενες οικονομίες (Τουρκία)
- Υψηλό δημόσιο χρέος σε ανεπτυγμένες και ιδιωτικό χρέος σε αναδυόμενες οικονομίες

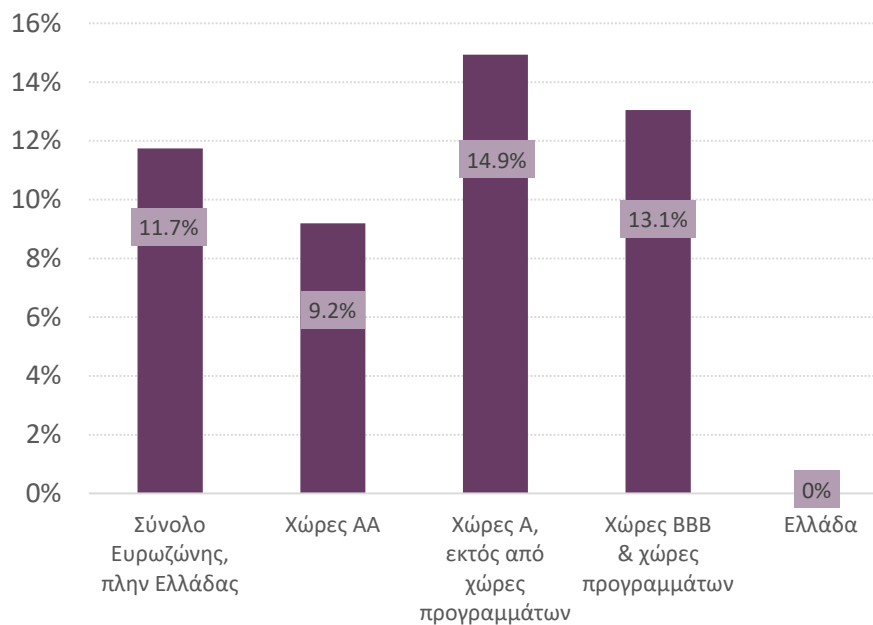
Ευρώπη

- **Brexit**: αβεβαιότητα ως προς προοπτική συμφωνίας χωρίς εμπορικούς περιορισμούς
- Κλιμάκωση **ευρωσκεπτικισμού** (π.χ. Ιταλία) → Καθυστέρηση εμβάθυνσης θεσμών Ευρωζώνης
- Ολοκλήρωση επέκτασης **προγράμματος Ποσοτικής Χαλάρωσης (Q-E)**
- **Τραπεζικό σύστημα**: μεγάλο απόθεμα σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια

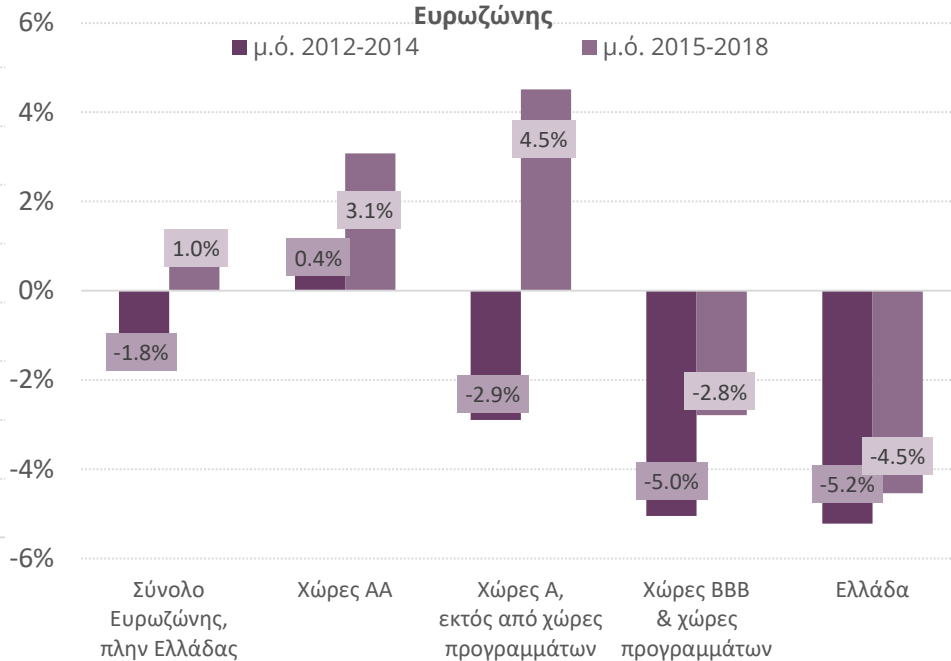

Σημαντική συμβολή προγράμματος Q-E στην τραπεζική πιστωτική επέκταση σε επιχειρήσεις

Σύνολο προγράμματος PSPP σε χώρες της Ευρωζώνης (ως ποσοστό του συνόλου τραπεζικών καταθέσεων, 2018)

Τραπεζική πιστωτική επέκταση προς ιδιωτικές Μη-Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις σε χώρες μέλη της Ευρωζώνης

Κατά τη διάρκεια του QE (2015-2018), η ροή τραπεζικών πιστώσεων προς επιχειρήσεις έναντι της προηγούμενης περιόδου μεταβλήθηκε:

- 2,8 π.μ. στο σύνολο της Ευρωζώνης πλην Ελλάδας
- 7,4 π.μ. στις χώρες με μεσαία αξιολόγηση (A) που δέχτηκαν το μεγαλύτερο όγκο Q-E
 - Μόλις 0,7 π.μ. στην Ελλάδα η οποία εξαιρέθηκε από το Q-E

Επιβράδυνση αύξησης ΑΕΠ στο β' τρίμηνο του 2018

β' τρίμ. 2018: **+1,8%**, έναντι +2,5% στο α' τρίμ. '18 και 1,5% στο β' τρίμ. '17

Α' εξαμ. '18: αύξηση ΑΕΠ 2,1%, έναντι ανόδου 0,9% πέρυσι

Σημαντικότερες μεταβολές στις συνιστώσες του ΑΕΠ:

- Υποχώρηση ελλείμματος ισοζυγίου εξωτερικού τομέα κατά €2,28 δισεκ. (-63,8%)
 - Σταθερά υψηλή διεύρυνση εξαγωγών (8,5%), ελαφρώς μεγαλύτερη από πέρυσι (+7,4%), εξίσου από ενίσχυση εξαγωγών προϊόντων (+8,9%) και υπηρεσιών (+8,0%)
 - Μικρή αύξηση εισαγωγών, 0,6%, κατόπιν ενίσχυσης 8,0% πέρυσι, αποκλειστικά από τη διεύρυνση των εισαγωγών υπηρεσιών (+14,0%)
- Κάμψη επενδύσεων κατά 5,0%, κατόπιν ανόδου 13,3% πριν ένα χρόνο
 - Πτώση από πρόσκαιρους παράγοντες: αποτέλεσμα «βάσης» από έντονη αύξηση σε επενδύσεις μεταφορικών μέσων - συναφών εξοπλισμών πριν ένα έτος (+78,4%) → συσχετίσή τους με επενδύσεις πλοίων
 - Άνοδος σε όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες πάγιου κεφαλαίου, κυρίως ΤΠΕ, εξοπλισμό μεταφορών, αλλά και σε Κατασκευές
- Μεταστροφή τάσης ιδιωτικής κατανάλωσης σε ανοδική το δεύτερο τρίμηνο
 - +0,3% στο πρώτο εξάμηνο, όσο και πέρυσι

Υπέρβαση στόχων Κρατικού Προϋπολογισμού

- **Αποτέλεσμα Ιανουαρίου - Αυγούστου (ταμειακό): έλλειμμα €1,22 δισεκ.,** έναντι στόχου ελλείμματος €3,38 δισεκ.
- **Πρωτογενές πλεόνασμα €3,16 δισεκ.,** έναντι στόχου €917 εκατ., αλλά περυσινής επίδοσης €3,54 δισεκ.
- Υπέρβαση στόχων από:
 - Υψηλότερα έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού
 - Περισσότερα καθαρά έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού (+€1,1 δισεκ.): ΦΠΑ επί των εισαγομένων αγαθών, φόροι παρελθόντων ετών (ΠΟΕ)
 - Συγκράτηση δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού
 - Υποεκτέλεση ΠΔΕ για ακόμα ένα έτος (-€927 εκατ.)
 - Συγκράτηση πρωτογενών δαπανών κατά €380 εκατ.

Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2019

- Πρωτογενές πλεόνασμα Γεν. Κυβέρνησης (σενάριο βάσης): €7,88 δισεκ. (4,14% του ΑΕΠ) το 2019, έναντι €6,85 δισεκ. (3,74% του ΑΕΠ) φέτος

Μεταβολές έναντι ΜΠΔΣ 2019 – 2022 (για 2019)

- Μικρότερο έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού, από περισσότερα των αρχικά αναμενόμενων έσοδα από φόρους επί αγαθών - υπηρεσιών (+€710 εκατ.)
- Μεγαλύτερο πλεόνασμα Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης:
 - +€294 εκατ., στα €4,1 δισεκ.

Εναλλακτικό σενάριο (χωρίς περικοπή συντάξεων - αντίμετρα)

- Μεσοσταθμική μείωση ΕΝΦΙΑ 10%, μείωση ασφαλιστικών εισφορών ελεύθερων επαγγελματιών, επιδότηση ασφάλισης νέων εργαζόμενων κ.ά.
- Πρωτογενές πλεόνασμα €6,77 δισεκ. ή 3,56% του ΑΕΠ, οριακά μεγαλύτερο του στόχου 3,5%.

Τάσεις οικονομικών μεγεθών 2018

Βιομηχανία

- Οριακή ενίσχυση της βιομηχανικής παραγωγής στο οκτάμηνο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2018 σε σύγκριση με την ίδια περυσινή περίοδο (+0,8% αντί +5,6%)

Κατασκευές

- Υποχώρηση δραστηριότητας στο πρώτο εξάμηνο (-2,6%), έναντι ενίσχυσης πριν ένα χρόνο (3,9%)
- 60 μονάδες κάτω από το 2010

Τουριστικός τομέας

- Εκ νέου διεύρυνση στο πρώτο εξάμηνο με υπερδιπλάσιο ρυθμό σε σχέση με πέρσι (11,3% αντί 5,4%)

Λιανικό Εμπόριο

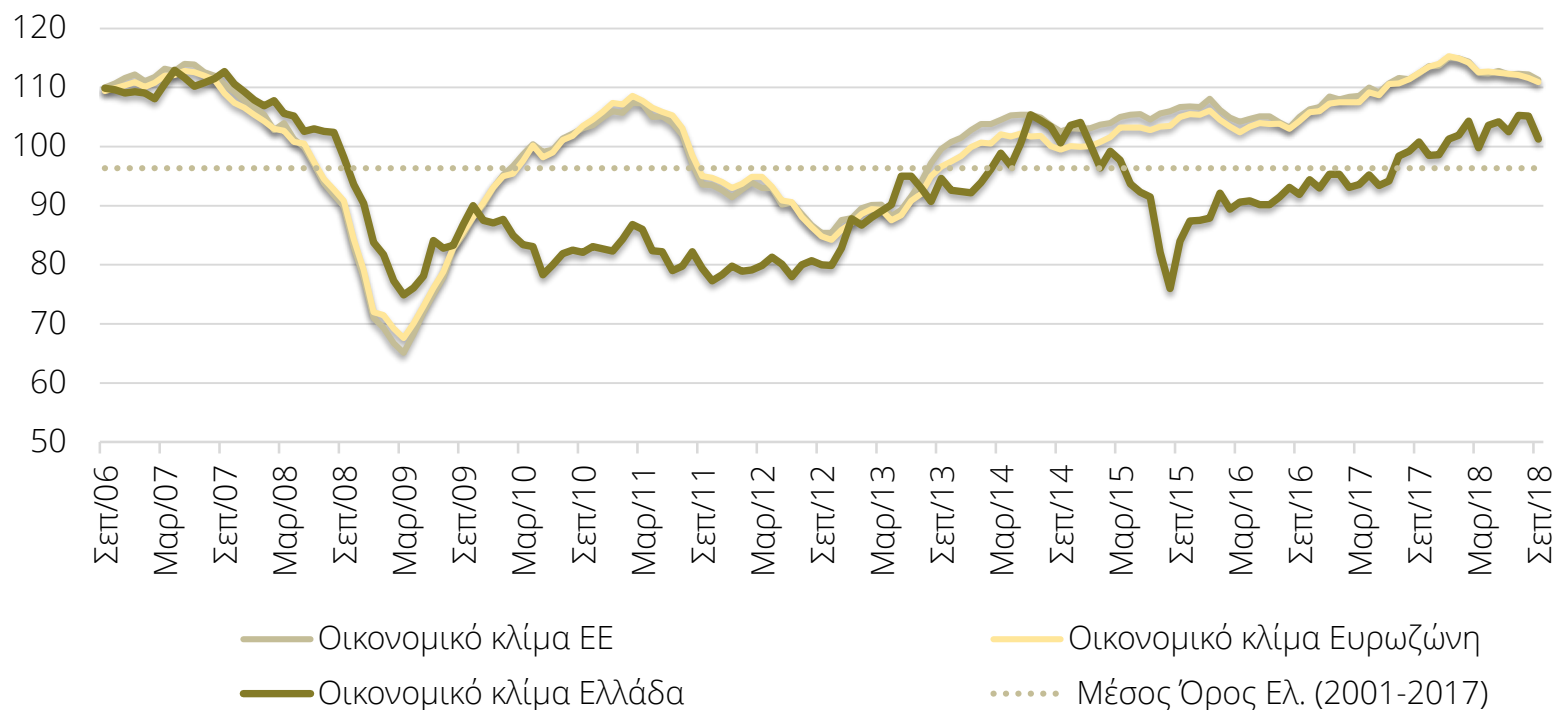
- Ενίσχυση στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Αυγούστου, με ηπιότερο ρυθμό από πέρσι (1,7% αντί 2,4%)
- Έπιπλα (+6,9% αντί 5,4%), Μεγάλα Καταστήματα Τροφίμων (3,9% αντί 2,7%), και Φάρμακα - Καλλυντικά (+3,7% αντί 1,7%) οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη άνοδο

Συνεχής βελτίωση οικονομικού κλίματος εντός του 2018, αν και με μικρές διακυμάνσεις

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

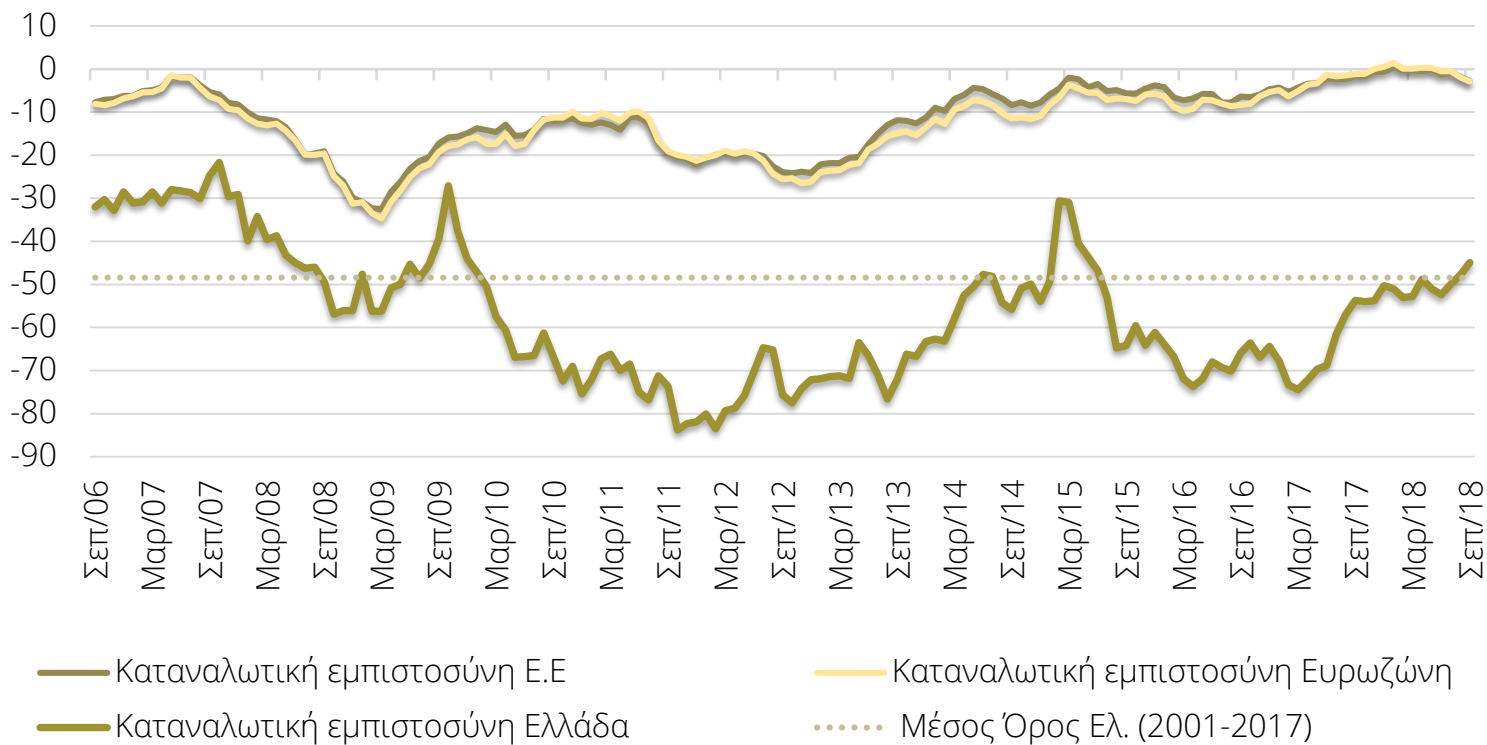

Πηγές: IOBE, European Commission

Βελτίωση καταναλωτικής εμπιστοσύνης, υψηλότερη επίδοση από πέρυσι

Καταναλωτική Εμπιστοσύνη

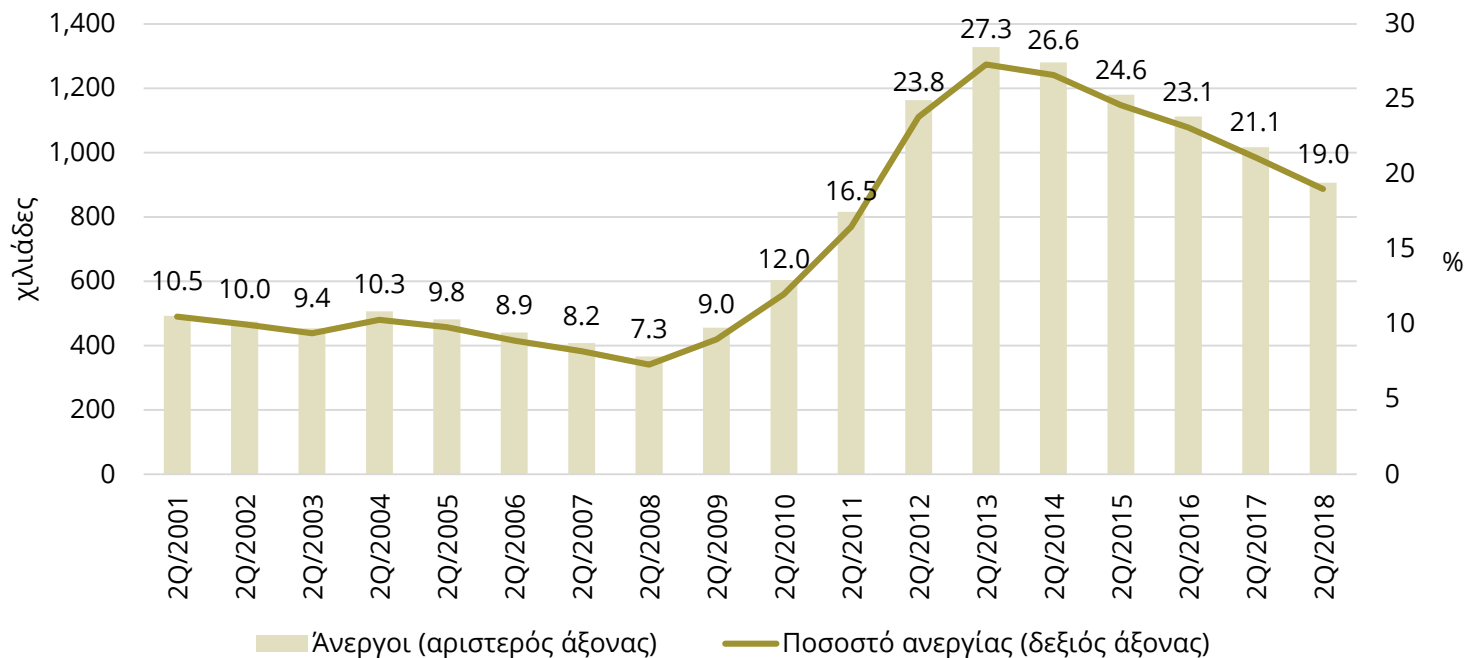

Πηγές: IOBE, European Commission

Περαιτέρω μείωση του ποσοστού ανεργίας το 2Q/2018

Αριθμός ανέργων και ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα

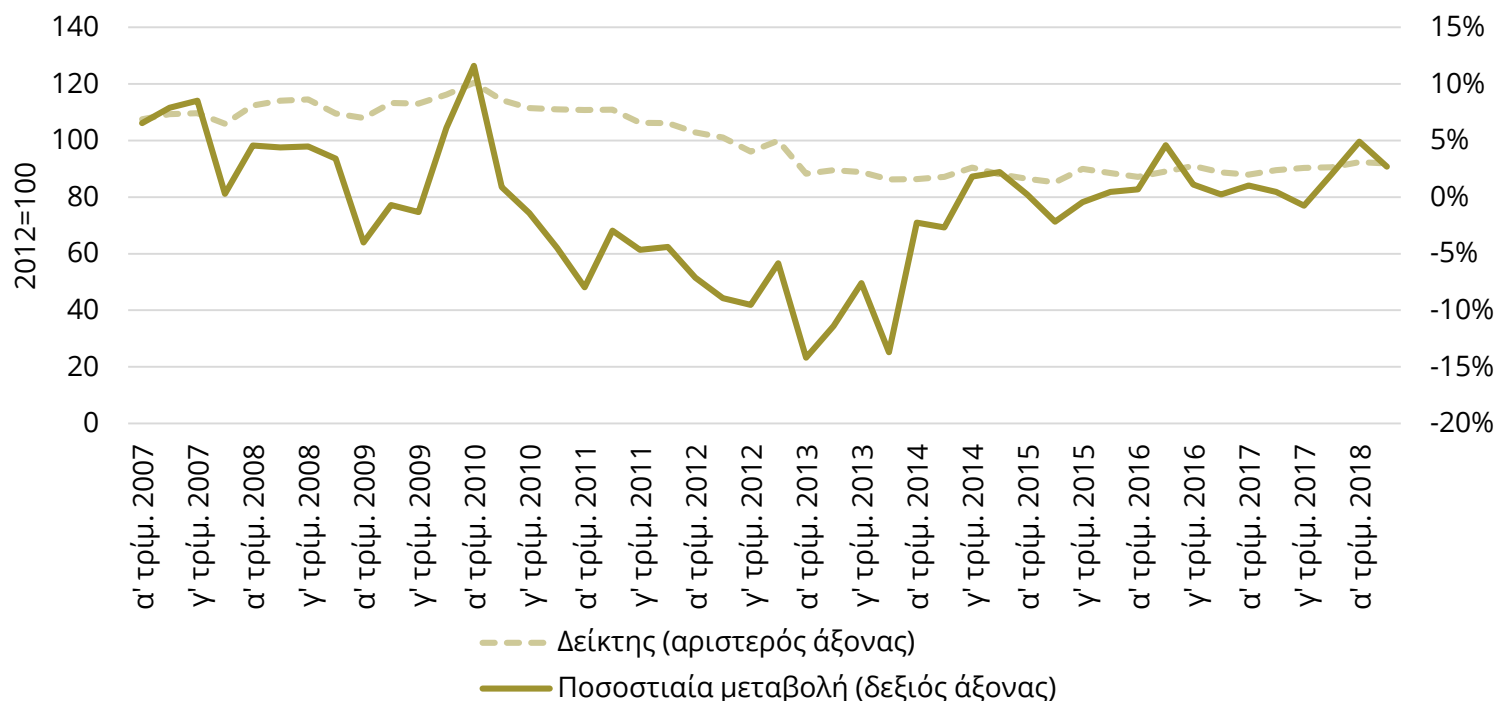

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

- Ανεργία, β' τριμ. του 2018: **19,1% (21,1% πριν ένα χρόνο)**. Στο 20,1% το α' εξαμ. (από 22,2%), στο 18,4% τον Ιούλιο
- **Αύξηση απασχόλησης σε 13 κλάδους**. Ενδεικτικά: Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας (+19,5 χιλ.), Γεωργία-Δασοκομία-Αλιεία (+15,5 χιλ.), Εκπαίδευση (+12,5 χιλ.), Επαγγ/κές-Επιστημονικές-Τεχνικές δραστηριότητες (+10,7 χιλ.), Τουρισμός (+7,7 χιλ.), Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+6,2 χιλ.), Κατασκευές (+2,2 χιλ.)
- **Μείωση απασχόλησης σε 8 κλάδους**. Ενδεικτικά: Χρηματοπιστωτικές-Ασφαλιστικές δραστηριότητες (-8,4 χιλ.), Μεταφορά-Αποθήκευση (-5,7 χιλ.), Μεταποίηση (-0,5 χιλ.).

Άνοδος του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους για άλλο ένα τρίμηνο

Εξέλιξη εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους

Πηγή: Eurostat

- Συνεχής άνοδος από το δ' τρίμ. 2015, με εξαίρεση το γ' τρίμ. 2017
- +2,7% το β' τρίμ. 2018, κατόπιν +4,9% στο προηγούμενο τρίμηνο

Ενδείξεις σταδιακής μετάβασης ελληνικής οικονομίας σε ένα περισσότερο εξωστρεφές αναπτυξιακό πρότυπο

Μερίδια κλάδων στην εγχώρια απασχόληση

Κλάδοι με μεγαλύτερη ενίσχυση	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2008-2017
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης	7,0%	7,0%	7,0%	7,3%	7,4%	7,4%	8,4%	9,0%	9,3%	9,3%	+2,3
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας	5,1%	5,1%	5,6%	5,9%	6,1%	6,1%	5,9%	5,9%	5,9%	6,2%	+1,1
Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	11,1%	11,7%	12,4%	12,3%	13,0%	13,7%	13,6%	12,9%	12,4%	12,1%	+1,0
Εκπαίδευση	7,0%	7,2%	7,3%	7,5%	7,9%	7,8%	8,2%	8,1%	8,0%	7,9%	+0,9
Κλάδοι με ισχυρότερη πτώση											
Κατασκευές	8,6%	8,1%	7,3%	6,1%	5,4%	4,6%	4,3%	4,0%	4,0%	4,0%	-4,6
Μεταποίηση	11,8%	11,4%	10,7%	10,1%	9,5%	9,2%	8,9%	9,3%	9,5%	9,5%	-2,3
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	2,6%	2,5%	2,6%	2,8%	3,0%	3,0%	2,6%	2,4%	2,6%	2,5%	-0,1
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	18,2%	18,2%	18,2%	18,6%	18,0%	17,9%	17,7%	18,3%	17,9%	18,1%	-0,1

Πηγή: Eurostat

- Ενίσχυση συμβολής στην απασχόληση από τον Τουρισμό (+2,3 π.μ.), τον κλάδο Υγείας (+1,1 π.μ.) και τον Πρωτογενή τομέα (+1,0 π.μ.)
- Μεγαλύτερη εξασθένιση σε Κατασκευές (-4,6%), Μεταποίηση (-2,3%),

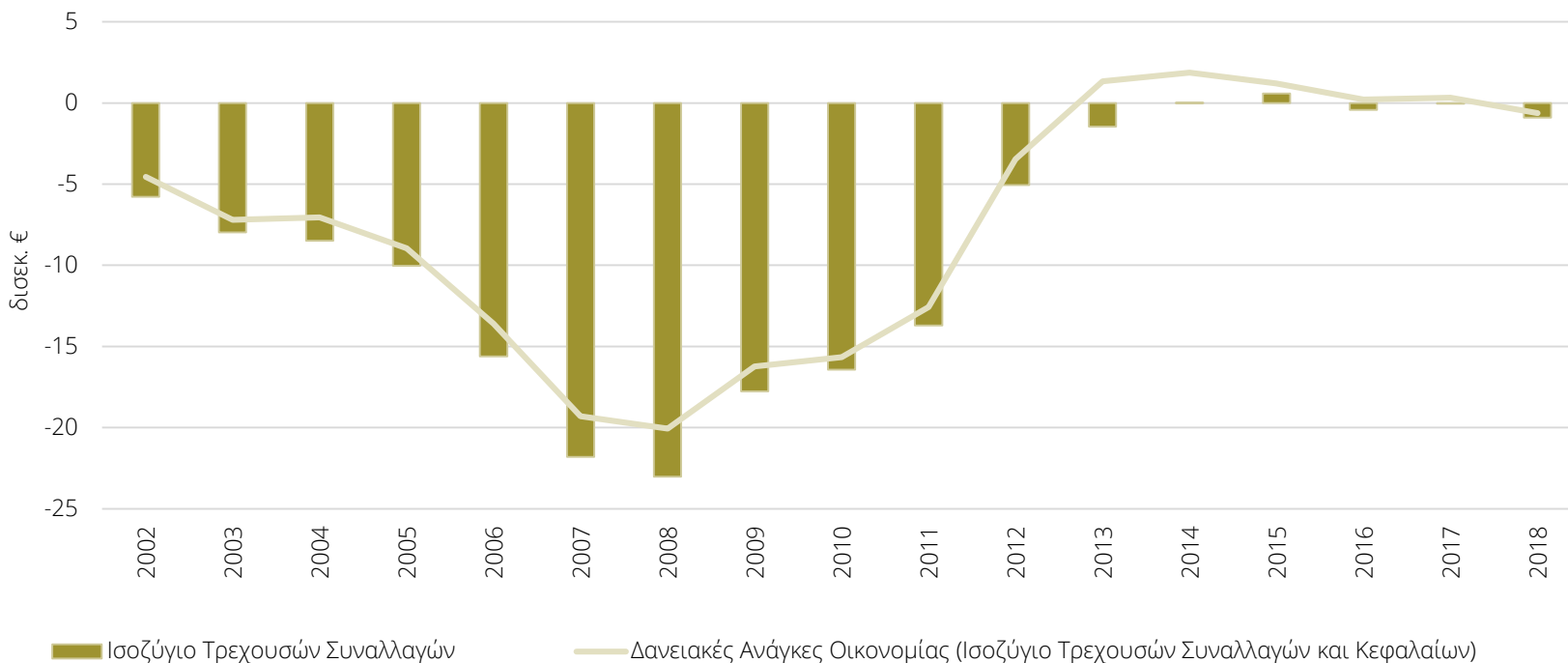

Εκκίνηση μετάβασης από εξωστρεφείς κλάδους, με συγκριτικό πλεονέκτημα

- Πολύ υψηλότερη του μέσου όρου στην E.Z.-19 και ανερχόμενη η συμβολή στην απασχόληση του Πρωτογενή τομέα (12,5% έναντι 3,4%) και του Τουριστικού κλάδου (7,9% έναντι 4,9%)
- Αλλά και μέσο μερίδιο της Μεταποίησης εγχωρίως πολύ χαμηλότερο από την E.Z-19 (10,0% έναντι 15,9%) και φθίνον
- Έμφαση παρεμβάσεων πολιτικής για την μεταβολή του αναπτυξιακού υποδείγματος σε τομείς με υστέρηση – απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο

Διόγκωση ελλείμματος Ισοζυγίου ΤΣ την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου

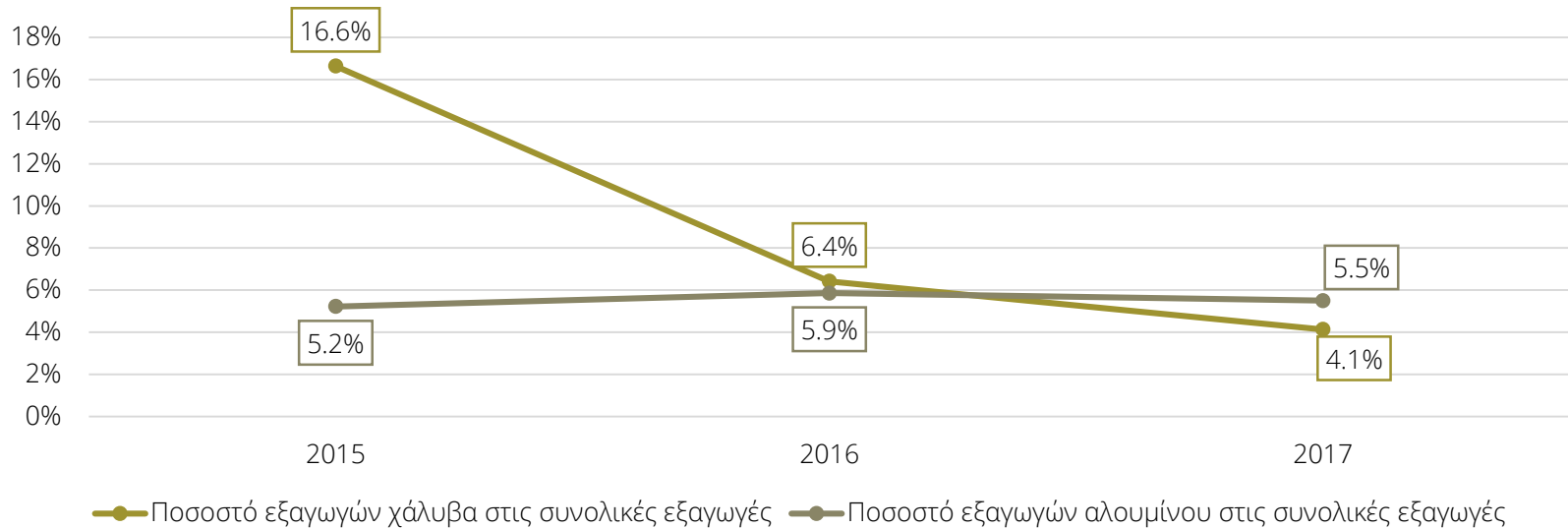

Πηγή: ΤτΕ

- Ισοζύγιο ΤΣ: έλλειμμα περίπου €900 εκατ., έναντι σχεδόν ισοσκελισμένου ισοζυγίου πέρυσι
- Σημαντική αύξηση εξαγωγών αγαθών (εκτός καυσίμων και πλοίων): +12,8% ή +€1,6 δισεκ., αλλά υπερκάλυψη από άνοδο εισαγωγών (+€2,1 δισεκ. ή +9,2%)
- Τουριστικές εισπράξεις 8μηνου: 11,8 δισεκ., στο υψηλότερο επίπεδο από το 2002

% ελληνικών εξαγωγών αλουμινίου και χάλυβα στις ΗΠΑ στο σύνολο εξαγωγών

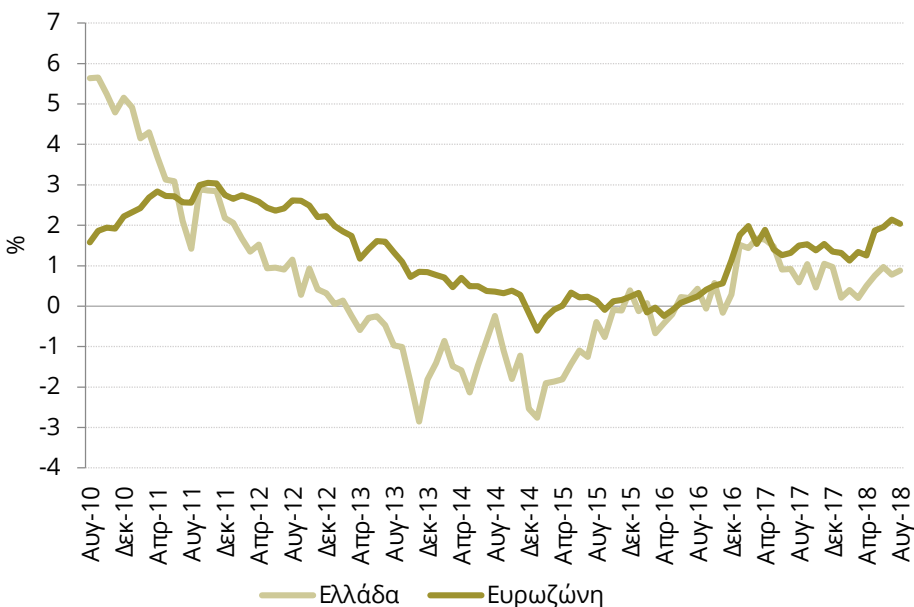

Πηγή: Eurostat

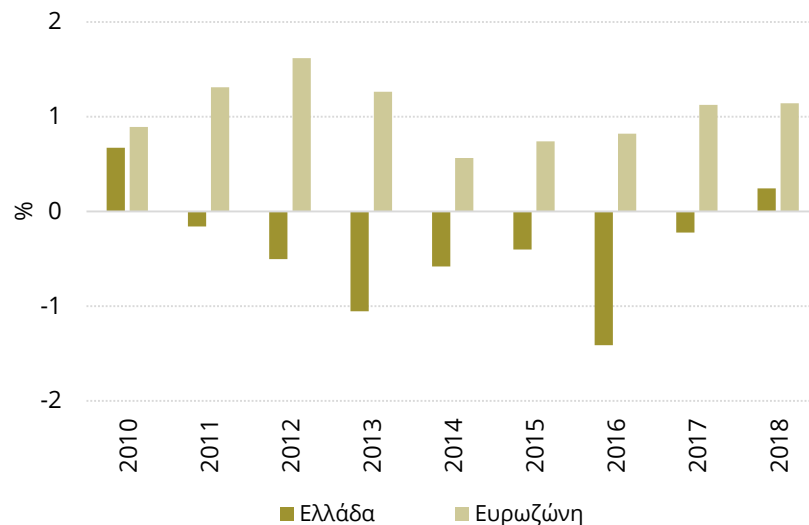
- Εξαγωγές προϊόντων χάλυβα (υπό νέους δασμούς): 9,4% των συνολικών εξαγωγών στις ΗΠΑ το 2015 - 2017, με φθίνουσα τάση (από 16,6% το 2015 σε 4,1% πέρυσι).
- Εξαγωγές προϊόντων αλουμινίου (υπό νέους δασμούς): σταθερά γύρω από το 5,5% των συνολικών εξαγωγών το 2015 - 2017
- Σημαντικό τμήμα των ελληνικών εξαγωγών προς τις ΗΠΑ
- Εκτός των άμεσων, αναμένονται και έμμεσες επιδράσεις, από πτώση ζήτησης επιχειρήσεων σε άλλες ζώνες, με ελληνικές πρώτες ύλες, που εξάγουν στις ΗΠΑ

Επιβράδυνση πληθωρισμού σε σύγκριση με πέρυσι

Εναρμονισμένος Πληθωρισμός

Εναρμονισμένος Πληθωρισμός χωρίς ενεργειακά προϊόντα και με σταθερούς φόρους

Πηγές: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Eurostat

Ευρωζώνη: Επιτάχυνση πληθωρισμού σε 1,6% το οκτάμηνο Ιαν.-Αυγ. 2018

Ελλάδα (Ιαν.-Αυγ. 2018): επιβράδυνση πληθωρισμού, στο +0,6% ο εγχώριος ΔΤΚ, έναντι +1,3% το 2017: Εξασθένιση πληθωριστικών πιέσεων από έμμεσους φόρους και ενεργειακά αγαθά

Ενίσχυση τιμών εξαιρουμένης της ενέργειας και των φόρων για πρώτη φορά από το 2011: **Ένδειξη ήπιας ανάκαμψης εγχώριας ζήτησης**

Ζητούμενο η ομαλή μετάβαση στο μεταπρογραμματικό περιβάλλον

- Σημαντικό ορόσημο, με υψηλά δυνητικά οφέλη η ολοκλήρωση του Προγράμματος Προσαρμογής. Για την αξιοποίησή τους:

- ❖ Συνέχιση επιδίωξης μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών στόχων, χωρίς αμφιταλαντεύσεις
- ❖ Αξιοποίηση ενδεχόμενου «δημοσιονομικού χώρου» πρωτίστως για μείωση υψηλής άμεσης - έμμεσης φορολογίας, μικρότερες ασφαλιστικές εισφορές
- ❖ Υλοποίηση προγραμματισμένων μεταρρυθμίσεων
- ❖ Αλλαγές σε μεταρρυθμίσεις με διαρθρωτικό, μακροπρόθεσμο χαρακτήρα κατόπιν επισταμένης ανάλυσης

- Ενίσχυση αξιοπιστίας
- Αναβάθμιση αξιόχρεου
- Διευκόλυνση δανεισμού δημόσιου – ιδιωτικού τομέα

Αναλόγως των αποκλίσεων από τα παραπάνω, οι αβεβαιότητες θα εμμένουν, η ελκυστικότητά της οικονομίας δεν θα ενισχύεται (επιτόκια ομολόγων, ξένες άμεσες επενδύσεις κ.ά.), η εμπιστοσύνη των αποταμιευτών θα είναι χαμηλή → ανεπαρκείς επενδυτικές, αναπτυξιακές δυνατότητες και προοπτικές

Το οικονομικό περιβάλλον αμέσως μετά το πρόγραμμα

- **Τάση βελτίωσης προσδοκιών στα νοικοκυριά**
 - ❖ Μη λήψη πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων για φέτος και το 2019
 - ❖ Το σενάριο βάσης εστιάζει στη μείωση συντάξεων, χωρίς αυξήσεις υφιστάμενων και επιβολή νέων φόρων
 - *Πιθανό ενδεχόμενο το να μην εφαρμοστεί, μερικώς ή ολικώς*
 - ❖ Εναλλακτικό δημοσιονομικό σενάριο με μικρές φοροελαφρύνσεις, μειώσεις εισφορών, προσλήψεις
 - ❖ Ήπια κλιμάκωση επιστροφής καταθέσεων
 - ❖ Σταδιακά προεκλογική ευφορία;
- **Συνεχίζονται οι πιέσεις σε επιχειρήσεις – ελεύθερους επαγγελματίες**
 - ❖ Υψηλή άμεση φορολογία - εισφορές
 - ❖ Παραμένουν ανασχετικός παράγοντας οι δανειακές εκκρεμότητες, αποτρέπουν νέο δανεισμό
 - ❖ Επανάκαμψη πιστωτικής συρρίκνωσης στις επιχειρήσεις από τον Μάρτιο
- **Αλλά και:**
 - ❖ Περαιτέρω ενίσχυση διεθνούς τουριστικής κίνησης φέτος
 - ❖ Συνεχής, κλιμακούμενη άνοδος οικοδομικής δραστηριότητας το α' εξαμ., μετά από πολλά έτη

Σταθερά σε μεταβατικό στάδιο οι τράπεζες

Μείζον ζήτημα η μείωση των τραπεζικών ανοιγμάτων, χωρίς επιπτώσεις σε θεμελιώδη μεγέθη

- ❖ Θετικά αποτελέσματα stress test
- ❖ Πιστοληπτική αναβάθμιση
- ❖ Μικρή κλιμάκωση επιστροφής καταθέσεων, αλλά ακόμα σε χαμηλά επίπεδα
 - *Ανεπαρκείς για πιστωτική επέκταση*
 - *Πιθανή επιτάχυνσή τους κατόπιν άρσης capital controls στο εσωτερικό της χώρας*

Παραμένουν σημαντικές προκλήσεις:

- ❖ Επιτυγχάνονται οι στόχοι για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα - παραμένουν σε υψηλό επίπεδο
 - *Έμφαση σε ποιοτικά χαρακτηριστικά (π.χ. ρευστοποιήσεις, εισπράξεις, όχι διαγραφές, πωλήσεις σε χαμηλές τιμές)*
- ❖ Αδύναμα ποιοτικά στοιχεία του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων
 - *Πιέσεις στη χρηματιστηριακή αξία → Απώλειες έως 40% σε ένα τρίμηνο*

Μικρή ώθηση δημόσιου τομέα σε ρευστότητα – επενδύσεις

Εκκίνηση επενδύσεων σε αποκρατικοποιήσεις με ολοκληρωμένη αδειοδότηση

- ❖ Ενδεικτικά παραδείγματα: Περιφερειακά αεροδρόμια, Αστέρας Βουλιαγμένης, επέκταση «Ελευθέριος Βενιζέλος»
- ❖ Μεγαλύτερη δραστηριότητα ΤΑΙΠΕΔ το 2018: πώληση 66% ΔΕΣΦΑ, επέκταση παραχώρησης ΔΑΑ, προτιμητέος επενδυτής για ΕΕΣΣΤΥ, πώληση ΟΛΘ και 5% ΟΤΕ
 - *Αρκετά πιθανή η επίτευξη του στόχου εσόδων για φέτος, αποτύπωμα στις επενδύσεις από τέλος 2019 – αρχές 2020*

Αλλά και:

- Υποεκτέλεση για δεύτερο έτος του ΠΔΕ
 - Κάτω από το περυσινό, ήδη χαμηλό επίπεδο την περίοδο Ιαν. – Αυγούστου: €1,48 δισεκ. αντί €1,59 δισεκ, (21,9% του ετήσιου στόχου)
 - Υψηλότερη από το 2017 άντληση κοινοτικών κεφαλαίων, τα οποία δεν αξιοποιούνται
 - Προϋποθέσεις μεγαλύτερης συμβολής ΠΔΕ το 2019 (μεγαλύτερος προϋπολογισμός έως €550 εκατ., δυνατότητα πιο εμπροσθοβαρούς υλοποίησης)
- Χαμηλή τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών
 - Διαθέσιμα από τον Μάρτιο €2,25 δισεκ. για αυτόν το σκοπό
 - Πληρωμές €582,9 εκατ. στην περίοδο Μαρ. – Αυγούστου, αν και έχουν διατεθεί €1,42 δισεκ.

Προβλέψεις 2018

Μικρή αύξηση ιδιωτικής κατανάλωσης ($\approx 0,6\%$):

- Νέα κάμψη ανεργίας, λόγω αύξησης απασχόλησης σε εξωστρεφείς κλάδους (Τουρισμός, Μεταφορές) στις Κατασκευές (ιδιωτικοποιήσεις, ιδιωτικά οικοδομικά έργα) και στο Δημόσιο τομέα (Υγεία, Εκπαίδευση)
- Βελτίωση προσδοκιών νοικοκυριών μετά το Πρόγραμμα και λόγω πιθανής μη εφαρμογής σχεδιασμένων μέτρων για το 2019
- Πιέσεις στο διαθέσιμο εισόδημα από δημοσιονομικά μέτρα

• Περιστολή δημόσιας κατανάλωσης ($\approx -1,0\%$)

- Περιορισμός 0,9% στο α' εξαμ., παρότι δεν διαφαίνεται υστέρηση εσόδων έναντι στόχων, ενώ είναι αυξημένα και από πέρυσι (Γεν. Κυβέρνηση)

• Άνοδος επενδύσεων, μικρότερη της αρχικά αναμενόμενης ($\approx 4\%$):

- Επενδύσεις εξωστρεφών κλάδων με αυξανόμενη διεθνή ζήτηση
- Άνοδος Κατασκευαστικού τομέα σε αποκρατικοποιήσεις, αλλά και οικιστικά έργα
- Πρόσβαση μεγάλων επιχειρήσεων στις αγορές κεφαλαίων για επενδυτικούς πόρους

Προσκόμματα στην υλοποίηση επενδύσεων:

- Περιορισμένη παροχή τραπεζικών πιστώσεων, χαμηλή υλοποίηση ΠΔΕ, αποτέλεσμα «βάσης» επενδύσεων σε πλοία, αναταραχή στην εγχώρια Χρηματιστηριακή αγορά

Εξωτερικός τομέας

Διεύρυνση εξαγωγών (+8,0%) από:

- Ισχυρή ανάπτυξη σε Ευρωπαϊκή Ένωση, ΗΠΑ, αναδυόμενους εξαγωγικούς προορισμούς (π.χ. Βόρειος Αφρική)
- Περαιτέρω αύξηση τουριστικής κίνησης και υψηλότερη μεταφορική δραστηριότητα
- Ανασχετική επίδραση πολιτικών εμπορικού προστατευτισμού

Αύξηση και εισαγωγών (3,5%), ηπιότερη του αρχικά αναμενόμενου

- Μικρότερη άνοδος επενδυτικής δραστηριότητας, στο βαθμό που αφορά μηχανήματα, μεταφορικά μέσα, ηλεκτρονικές συσκευές
- Ευνοϊκή επίδραση χαλάρωσης capital controls
- Σταδιακή εκδήλωση επιδράσεων πολιτικών εμπορικού προστατευτισμού

Ρυθμός ανάπτυξης φέτος στην περιοχή του 2,0%

Περαιτέρω μείωση ανεργίας

- Ενίσχυση απασχόλησης από νέα αύξηση εξαγωγικής ζήτησης σε Τουρισμό, Μεταφορές
- Κλιμάκωση συμβολής Κατασκευαστικού τομέα
- Ενίσχυση κατανάλωσης νοικοκυριών στη μεταπρογραμματική περίοδο
- Διεύρυνση απασχόλησης στο δημόσιο τομέα

Μέση ανεργία φέτος στην περιοχή του 19,3%

- Συνέχιση πληθωριστικής επίδρασης υψηλότερης τιμής πετρελαίου
 - Πλέον χωρίς ανασχετική επίδραση της -παραπλήσιας με πέρυσι- ισοτιμίας €/€
- Οριακή αύξηση τιμών από υψηλότερους και νέους έμμεσους φόρους
- Σταδιακή ανάκαμψη εγχώριας ζήτησης (Εν.ΔΤΚ χωρίς ενέργεια, με σταθ. φόρους)

Νέα αύξηση τιμών, ελαφρώς ηπιότερη από πέρυσι (0,8%)

Προβλέψεις 2019

Επιτάχυνση ιδιωτικής κατανάλωσης ($\approx +1,4\%$):

- Σε στενή συνάρτηση με το εάν θα εφαρμοστεί ή όχι η περικοπή συντάξεων
- Υποχώρηση θετικής επενέργειας εξαγωγών σε απασχόληση – εισόδημα. Αλλά μάλλον ενίσχυσή τους σε δημόσιο τομέα – Κατασκευές.
- Κρίσιμος παράγοντας οι εξελίξεις σε κατώτατο μισθό – εργασιακά ζητήματα

• Ενίσχυση δημόσιας κατανάλωσης ($\approx +1,5\%$)

- Δεν περιλαμβάνει κάποιο σενάριο δημοσιονομικών παρεμβάσεων με περικοπή καταναλωτικών δαπανών
- Αρκετά πιθανή η διεύρυνση της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα, που ενισχύει την κατανάλωση

• Κλιμάκωση επενδύσεων ($>+11\%$):

- Περισσότερη δραστηριότητα σε αποκρατικοποιήσεις - παραχωρήσεις
- Συνέχιση ενίσχυσης οικοδομικής δραστηριότητας
- Μεγαλύτερη συμβολή ΠΔΕ

Από την άλλη πλευρά:

- Δεν αναμένεται ουσιαστική πιστωτική επέκταση έως το α' εξαμ., εξασθένιση διεθνούς εμπορίου και θετικών επενεργειών του

Προβλέψεις 2019

Ηπιότερη ενίσχυση εξαγωγών (5,0% - 5,5%)...

- Αισθητές επιπτώσεις μέτρων εμπορικού προστατευτισμού, απώλεια ώθησης Q-E στη ζήτηση της Ευρωζώνης

Αλλά κλιμάκωση εισαγωγικής ζήτησης (6,0% - 6,5%)

- Λόγω περισσότερων επενδύσεων, υψηλότερης ιδιωτικής κατανάλωσης

Βραδύτερη υποχώρηση ανεργίας, λίγο χαμηλότερα από 18,0%

- Περισσότερες θέσεις εργασίας σε Τουρισμό, Κατασκευές, Δημ. Τομέα, Εμπόριο

Ελαφρώς ταχύτερη άνοδος τιμών ($\approx 1,3\%$)

- Εκ νέου από τιμές πετρελαιοειδών, σε συνδυασμό με χαμηλότερη ισοτιμία €/\$, αλλά και λόγω υψηλότερης ιδιωτικής καταναλωτικής ζήτησης

Επιτάχυνση ρυθμού ανάπτυξης το 2019, κοντά στο 2,4%

Ειδική μελέτη

**Οι ηλεκτρονικές πληρωμές μετά τους κεφαλαιακούς
περιορισμούς
Μέτρα ενίσχυσης και φορολογικά έσοδα**

Σκοπός της μελέτης

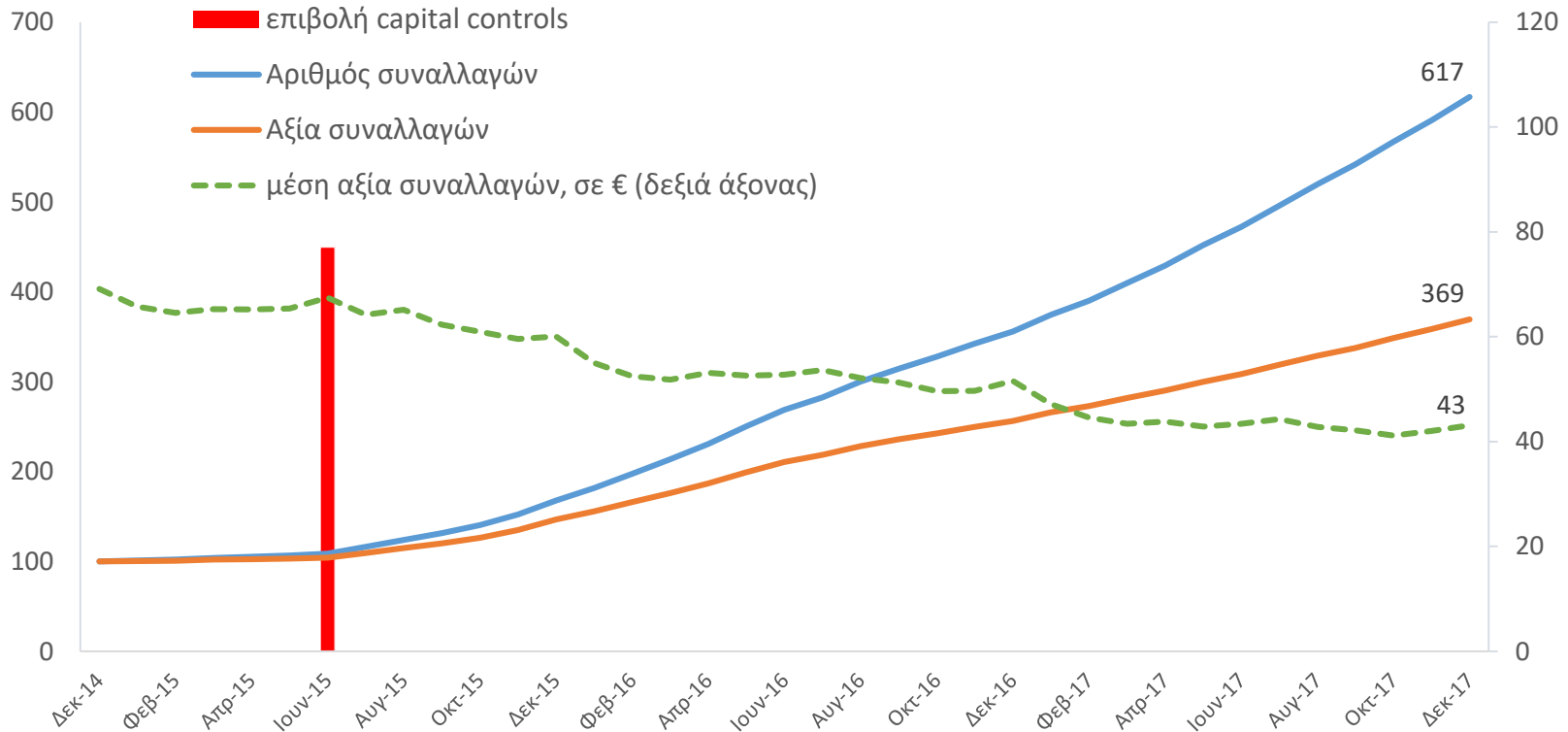
- Με την επιβολή περιορισμών στην ανάληψη μετρητών το 2015, παρατηρήθηκε εντυπωσιακή εξάπλωση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών
- Η αυξητική τάση διατηρήθηκε παρά τη σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών
- Ως αποτέλεσμα, η αξία συναλλαγών με κάρτες πληρωμής στην Ελλάδα υπερτριπλασιάστηκε την περίοδο 2014-2017.

Στόχοι της μελέτης

1. Εξέταση της επίδρασης πρόσφατων μέτρων πολιτικής στην χρήση Ηλεκτρονικών Μέσων Πληρωμής (ΗΜΠ) και ειδικά στη χρήση καρτών πληρωμής
2. Εξέταση της επίπτωσης που έχει η χρήση ΗΜΠ στα φορολογικά έσοδα
3. Παρουσίαση επιλογών για περαιτέρω εξάπλωση της χρήσης ΗΜΠ στην Ελλάδα.

Ο αριθμός συναλλαγών με κάρτες πληρωμής εξαπλασιάστηκε μετά την επιβολή των capital controls

Χρήση καρτών πληρωμής στην Ελλάδα
(12-μηνος κυλιόμενος δείκτης 100==2014)

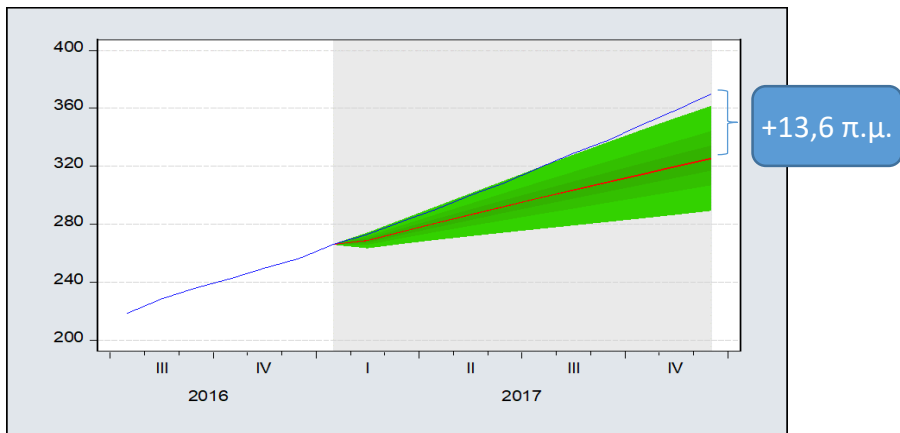
Σημείωση: Δεν περιλαμβάνονται οι προπληρωμένες κάρτες

Πηγή: Τράπεζες μέλη της ΕΕΤ, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

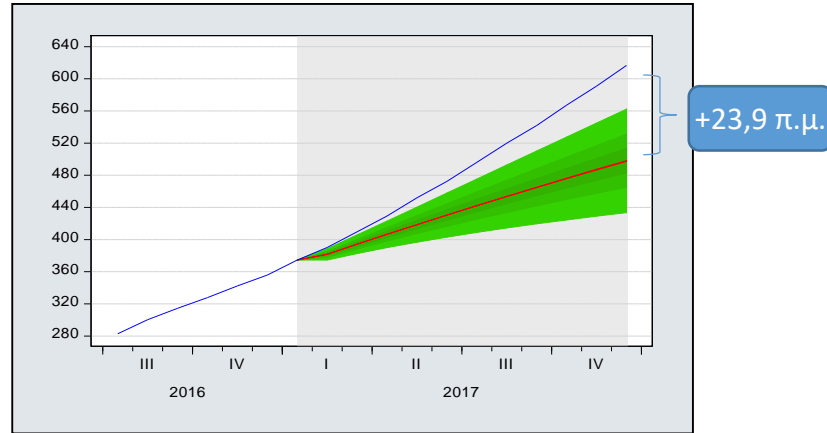
Διατηρήθηκε η άνοδος του αριθμού και της αξίας των καρτών πληρωμής το 2016 και 2017

Ο νόμος 4446/2016 είχε σημαντικά θετική επίδραση στη χρήση καρτών, ειδικά στο δεύτερο εξάμηνο του 2017

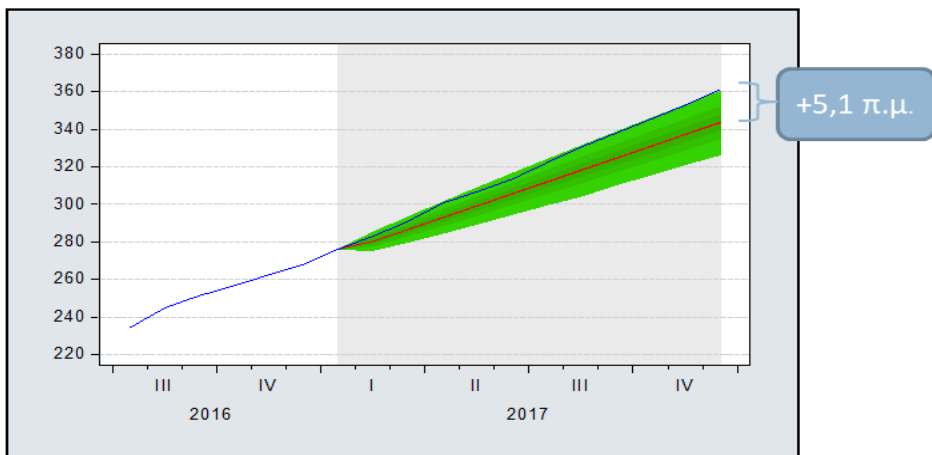
Αξία συναλλαγών, σύνολο καρτών

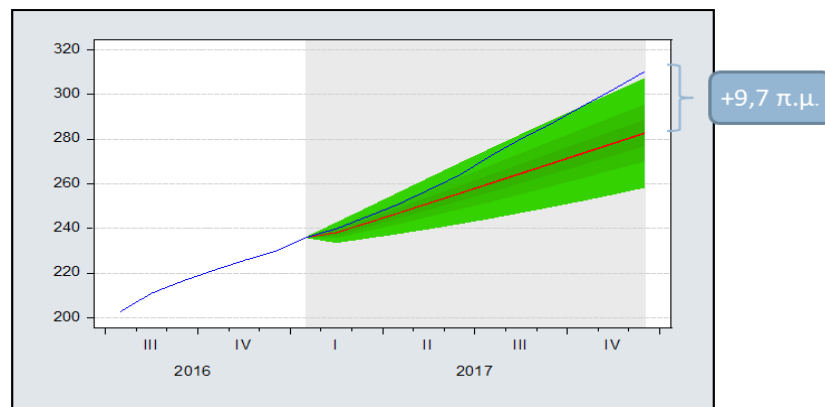
Αριθμός συναλλαγών, σύνολο καρτών

Συναλλαγές με κάρτες εκτός Λεκανοπεδίου Αττικής

Συναλλαγές με κάρτες σε κλάδους του α' στάδιο εφαρμογής του Ν. 4446/2016

Πρόβλεψη υποδείγματος χωρίς μέτρα: Κόκκινη γραμμή

Πραγματοποιημένες τιμές: Μπλε γραμμή (12-μηνος κυλιόμενος Δείκτης 2014==100)

Διάστημα εμπιστοσύνης 30%, 60% και 90% με σκιά πράσινη έντονη, μέτρια, ανοιχτή αντίστοιχα

Ο νόμος συνέβαλε περίπου στο 1/3 της συνολικής ετήσιας αύξησης των εσόδων από ΦΠΑ το 2017

Το 2017, τα συνολικά έσοδα από ΦΠΑ αυξήθηκαν κατά 5,2% (€780 εκατ.)

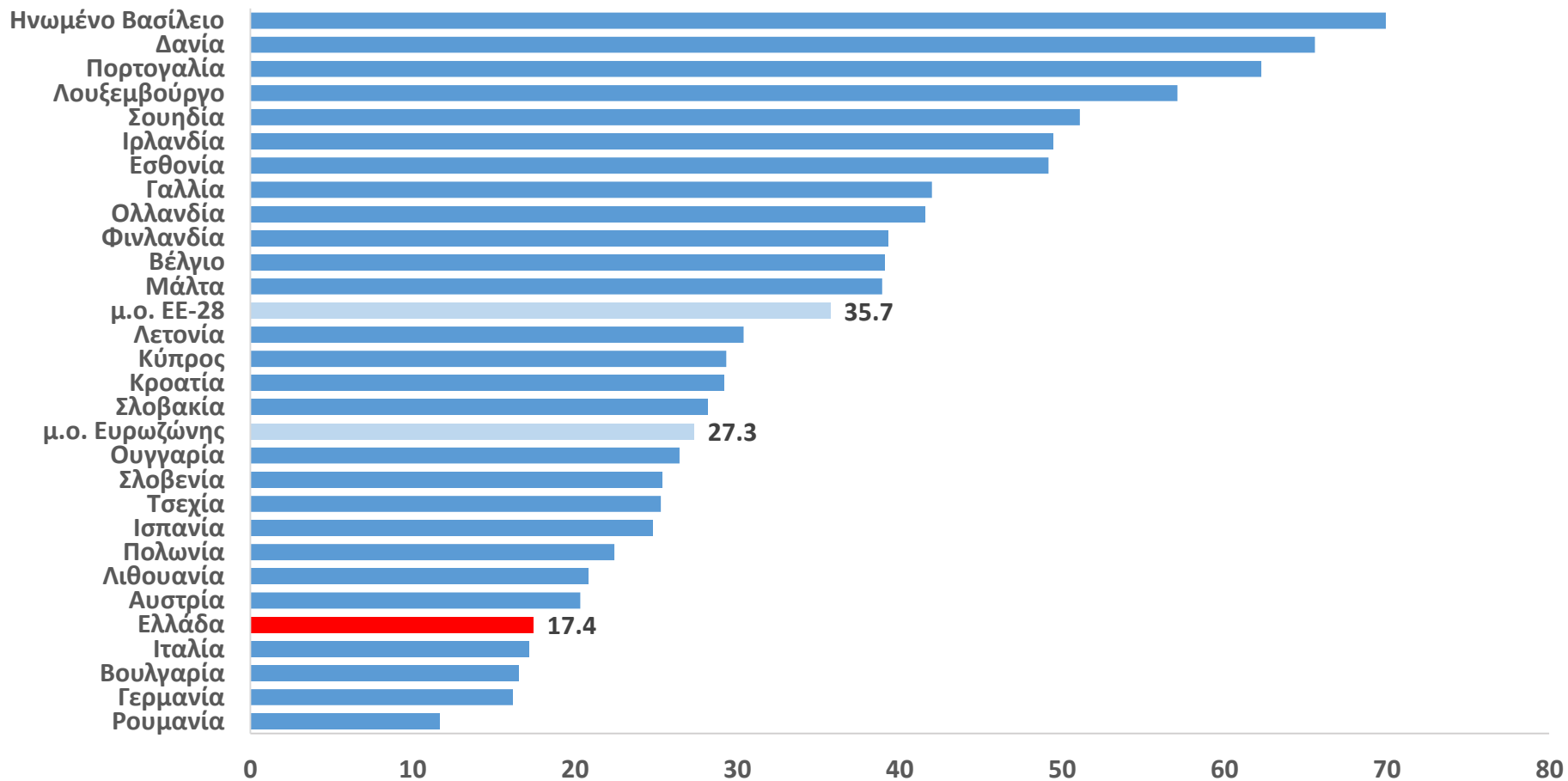
Ποσοτικοποίηση της επίδρασης του Ν. 4446 στα έσοδα ΦΠΑ Αύξηση διείσδυσης καρτών => Αύξηση φορολογικής συμμόρφωσης

	Εκτιμώμενη επίπτωση του νόμου στις συναλλαγές με κάρτες (σε ετήσια μεταβολή)	Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ που οφείλονται στο νόμο (σε εκατ. ευρώ)
Υπόδειγμα με αξία συναλλαγών	+9,9%	210
Υπόδειγμα με αριθμό συναλλαγών	+19,9%	323

Η συνολική επίδραση της εξάπλωσης καρτών στα έσοδα από ΦΠΑ ήταν σημαντικά μεγαλύτερη και συνέβαλε σε τουλάχιστον 50% της ετήσιας αύξησης εσόδων που καταγράφηκε το 2017

Το επίπεδο χρήσης καρτών στην Ελλάδα παραμένει σημαντικά χαμηλότερο σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της ΕΕ

Αξία συναλλαγών με κάρτα στις χώρες της ΕΕ-28, ως ποσοστό της ιδιωτικής κατανάλωσης το 2017

Υψηλότερα έσοδα κατά 21% (€3,3 δισεκ.) αν η Ελλάδα έφθανε το μ.ο. της ΕΕ σε όρους αξίας συναλλαγών προς κατανάλωση

Δυνητικά έσοδα ΦΠΑ βάσει διεθνούς καλής πρακτικής στο λόγο «αξία συναλλαγών προς ιδιωτική κατανάλωση»

Αξία συναλλαγών με κάρτα ως ποσοστό της ιδιωτικής κατανάλωσης	Απόκλιση Ελλάδας από άλλες χώρες, σε π.μ.	Δυνητικά επιπλέον έσοδα ΦΠΑ (σε εκατ. ευρώ)	Δυνητική αύξηση εσόδων ΦΠΑ σε σχέση με 2017 (σε %)
μ.ο. ΕΕ28	14,9 π.μ.	3.308	21,0%
μ.ο. Ευρωζώνης	6,2 π.μ.	1.368	8,7%
Πορτογαλία	38,4 π.μ.	8.541	54,1%

Τα ετήσια έσοδα από ΦΠΑ θα ήταν υψηλότερα κατά 54% (€8,5 δισεκ.) αν η Ελλάδα έφθανε το επίπεδο χρήσης καρτών της Πορτογαλίας σε όρους αξίας συναλλαγών προς ιδιωτική κατανάλωση

Ενδεικτικά μέτρα πολιτικής για ενίσχυση της χρήσης ΗΜΠ σε 3 άξονες

Ζήτηση - Καταναλωτές

- Επιστροφή 5% επί της αξίας συναλλαγών με κάρτα σε στοχευμένους κλάδους ή περιοχές
- Μικρή έκπτωση στο φόρο εισοδήματος στοχευμένη σε περίπτωση υψηλής χρήσης ΗΜΠ σε κλάδους μέτριου & υψηλού κινδύνου φοροδιαφυγής
- Κίνητρα για καταγγελία επιχειρήσεων που δεν δέχονται πληρωμή με κάρτα

Προσφορά - Επιχειρηματίες

- Λοταρία ή έκπτωση φόρου για τους ελεύθερους επαγγελματίες που επιτυγχάνουν στόχους διείσδυσης ΗΜΠ
- Δυνατότητα να εκπίπτουν δαπάνες που έχουν πληρωθεί μόνο μέσω ΗΜΠ
- Εφαρμογή της ηλεκτρονικής τιμολόγησης

Κράτος

- Επιτήρηση της έγκαιρης και πλήρους εφαρμογής του Ν. 4446
- Υποχρεωτική δήλωση όλων των επαγγελματικών λογαριασμών που χρησιμοποιούν επιχειρήσεις και ελεύθεροι επαγγελματίες, έως συγκεκριμένη καταληκτική ημερομηνία και επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης

Ευχαριστούμε πολύ!

www.iobe.gr

twitter.com/IOBE_FEIR